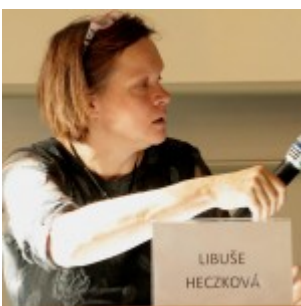

Proběhla konference Jan Zábrana – básník, překladatel, čtenář

Ve dnech 6. a 7. listopadu 2015 se v prostorách Šporkova paláce za podpory Ministerstva kultury ČR uskutečnila mezinárodní konference o Janu Zábranovi, výrazném českém autorovi a překladateli druhé poloviny dvacátého století. Konference *Jan Zábrana – básník, překladatel, čtenář* se v tematicky zaměřených přednáškových blocích věnovala všem stěžejním oblastem Zábranovy tvorby: původní poezii a próze, literární publicistice a překladům angloamerických, francouzských, ruských a španělských autorů, a snažila se poukázat na vzájemnou propojenost těchto tří klíčových složek.

Program konference byl otevřený všem zájemcům a přilákal desítky návštěvníků. Největšímu zájmu se mezi posluchači těšil páteční dopolední blok konference, který zahájil editor Jan Šulc „portrétem“ Jana Zábrany jako „zaknihovaného“ člověka, jehož celý život byl úzce propojen s literaturou a jehož tvorba byla vzájemně neoddělitelná a tvořila sourodý celek. Neméně zajímavé bylo vystoupení Marie Zábranové, která se následně ujala slova, aby promluvila o několika osobních momentech ze Zábranova života a připomněla jeho aktivity v Odeonu i jiných nakladatelstvích stejně jako jména osob, s nimiž si psal a s nimiž se (rád) setkával.

Panelová diskuse redaktorů a redaktorek, kteří společně s Janem Zábranou redigovali jeho překlady, byla působivým návratem do minulosti, kdy vydání knihy nebylo vždy samozřejmostí. Jan Zelenka, Eva Kondrysová, Jaroslava Dientsbierová a Jiří Josek upozornili na dobová úskalí spojená s cenzurou a s obdivem rozjímali nad Zábranovým tvůrčím nasazením a neuvěřitelnou péčí, kterou věnoval svým překladům na úkor jejich včasného odevzdání. Na Jana Zábranu se vzpomínalo jako na veselého společníka a přátelského kolegu, což by se čtenáři Zábranových *Deníků* mohlo na první pohled zdát v rozporu s tím, co se v nich dočetl.

O bohatosti programu účastníky konference přesvědčily jednotlivé přednáškové bloky, ve kterých erudovaní translatologové, bohemisté a překladatelé stejně jako referující z řad studentů zkoumali život Jana Zábrany jako faktor v jeho tvorbě, mnohojazyčnost jeho překladatelského zájmu a jeho žánrovou pestrost. Zazněly také úvahy o koexistenci Zábrany-básníka a Zábrany-překladatele a na základě provedených translatologických analýz se hledaly výrazné jazykové a stylistické prostředky charakteristické pro jeho překlady. Součástí programu byla jedinečná příležitost seznámit se s materiály z pozůstalosti.

Frekventovaným tématem, ke kterému se opakovaně vracelo hned několik řečníků, byla otázka, jaká je Zábranova překladatelská

metoda a jakým překladatelským postupům a úpravám podroboval své texty v různých fázích jejich geneze. Přednášejícím se podařilo vyslovit poměrně stabilní tendence a charakteristiky Zábranova překladatelského stylu. Zdůrazňovala se snaha volit konkrétnější a expresivnější způsoby vyjádření v porovnání s originálem, smysl pro idiomatičnost a hovorovou či mluvenou rovinu jazyka. Zábranovy překlady lze považovat za doklad odvážného, ale zároveň odpovědného přístupu překladatele k textu. Po jeho opakovaných redakčních zásazích se čtenáři do rukou dostávalo dílo, které nejenže vystihovalo autorovy myšlenky, usilovalo o vystižení estetických kvalit originálu, ale zároveň bylo velmi atraktivní a čtenářsky vstřícné.

Zajímavé bylo sledovat, jakým způsobem přemýšlejí o Zábranovi zahraniční přednášející. Annalisa Cosentino z římské univerzity La Sapienza se snažila najít pojítka mezi Zábranovou společenskou a politickou „znehynbností“ a otevřeností jeho díla, které nabývalo povahy neukončených fragmentů. Mluvila o mentální „dislokaci“, do které se promítala nemožnost svobodného vyjádření i překladatelské úniky do jiných kulturně-literárních sdělování. Bohemista Sergej Skorvid, docent z Ruské státní humanitní univerzity, podrobil zevrubné analýze Zábranovy překlady Sergeje Jesenina, Michaila Světlova a Osipa Mandelštama a v rusko-bohemistické perspektivě hledal, do jaké míry Zábrana dokázal se „svými“ autory niterně a v souvislostech s tím výrazově a zvukově splynout. Zábranův vztah k Osipu Mandelštamovi byl také hlavním tématem příspěvku profesora Urse Heftricha, bohemisty z Heidelberské univerzity. Uvažoval nejen o literárních výrazech Zábranova ztotožnění s Mandelštamem, ale naznačil také důležitou souběžnost a spřízněnost celých modernistických tendencí v různých kulturách.

Doprovodný program konference zahájil páteční společenský večer ve Studentském klubu Celetná, kde si zájemci mohli poslechnout koncert zhudebněných Zábranových básní v podání Jakuba Kříže a zhlédnout strhující dokument *Jistota*

nejhoršího. Druhého dne odpoledne proběhly překladatelské dílny, v nichž účastníci podle svého jazykového zaměření zkoumali pod vedením domácích a zahraničních lektorů proces překladu Zábranových prozaických i básnických textů do cizích jazyků.

Závěrem se sluší poděkovat organizátorům konference Evě Kalivodové a Petru Eliášovi, řediteli Ústavu translatologie FF UK Stanislavu Rubášovi, vážené a milé paní Zábranové a ostatním pamětníkům, všem řečníkům a řečnicím a také dobrovolníkům, kteří se postarali o hladký průběh této akce. Z ohlasů, které konference vzbudila, lze soudit, že zábranovské téma je stále velmi živé a atraktivní. Nezbývá než popřát Janu Zábranovi, aby se na akademické půdě jeho jméno skloňovalo i nadále.

Lukáš Klimeš

student oborů překladatelství ruština a bohemistika